

Παιδαγωγοί και παιδαγωγική σκέψη στον ελληνόφωνο χώρο (18ος αιώνας- Μεσοπόλεμος)

Ενότητα 9: Η Παιδαγωγική στα Διδασκαλεία του έξω
ελληνισμού

Μ. Ζαχαράκη, Δ. Τσαφαρίδου
Τμήμα Φιλοσοφίας-Παιδαγωγικής

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΑΝΟΙΧΤΑ
ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΑ
ΜΑΘΗΜΑΤΑ

«Η ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΣ ΚΑΛΛΙΟΠΗ ΚΕΧΑΓΙΑ»

ΠΗΓΕΣ

- *Εγκόλπιον παιδαγωγικόν ή συμβουλαί τινές προς τας αποφοιτώσας Ζαππίδας, τύποις Βουτυρά και Σ^{ας}, εν Κωνσταντινουπόλει 1880.*
- *Κανονισμός του Ζαππείου Ανωτάτου Ελληνικού Εκπαιδευτηρίου του θήλεος φύλου εν Κωνσταντινουπόλει, τύποις Σ.Ι. Βουτυρά και Σ/ας, εν Κωνσταντινουπόλει 1879.*

Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΣΤΙΣ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ ΟΘΩΜΑΝΙΚΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ

ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΕΣ, ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΚΑΙ ΙΔΕΟΛΟΓΙΚΕΣ ΣΥΝΙΣΤΩΣΕΣ

- Πατριαρχία
- Διαφωτισμός
- Κοινωνιοβιολογικές θεωρίες
- Εθνισμός/εθνικισμός
- Νεοανθρωπιστικό παιδαγωγικό ιδεώδες

Η παραδοσιακή άρνηση για τη εκπαίδευση της γυναίκας γίνεται ανοχή

ΣΚΟΠΟΙ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΕΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

- α) Εθνικός
- β) Ηθικοποιητικός
- γ) Κοινωνικοποιητικός
- δ) Γνωστικός-μορφωτικός
- ε) Επαγγελματική κατάρτιση

ΠΕΡΙΟΔΟΙ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΕΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Ως τις αρχές του 19^{ου} αιώνα:

- ✓ Οικογένεια-οικοδιδάσκαλοι
- ✓ Προσανατολισμός στις οικογενειακές και οικοκυρικές ανάγκες
- ✓ Μειωμένη σημασία στην εκπαίδευσή τους
- ✓ Δεν παρατηρείται ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τη συστηματική οργάνωση της γυναικείας εκπαίδευσης

1840-1870:

- ✓ Έναρξη ίδρυσης σχετικών ιδρυμάτων
- ✓ Απρόσκοπτη λειτουργία των πρώτων σχολείων πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης και των πρώτων ανώτερων σχολείων
- ✓ Συγκεκριμένη οργάνωση και δομή
- ✓ Αναλυτικά και ωρολόγια προγράμματα
- ✓ Πρωτοβάθμια αλληλοδιδακτικά σχολεία με ανώτερες τάξεις
- ✓ Ανάπτυξη στα αστικά κέντρα και περιοχές με ευνοϊκές συνθήκες

1870-1900

- ✓ Διαχωρίζεται η εκπαίδευση των διδασκαλισσών από τη μέση εκπαίδευση
- ✓ Επικράτηση της συνδιδακτικής μεθόδου

Διεύρυνση φορέων

- ✓ Τύπος του ανώτερου παρθεναγωγείου:
  - Νηπιαγωγείο
  - Αστική σχολή
  - Γυμνασιακό τμήμα
  - Διδασκαλείο και Νηπιαγωγική

ΖΑΠΠΕΙΟ ΑΝΩΤΑΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΠΑΡΘΕΝΑΓΩΓΕΙΟ ΚΩΝ/ΠΟΛΗΣ

Ήδη από τη δεκαετία του 1840 λειτουργούν στην Κωνσταντινούπολη:

- ✓ Η Σχολή Απόρων Κορασίων (1844)
- ✓ Το Ελληνικό Παρθεναγωγείο (1846)
- ✓ Το Βυζαντινό Παρθεναγωγείο (1847)
- ✓ Παρθεναγωγείο του Παναγίου Τάφου (1851)

- Ποιότητα εκπαίδευσης:
- ✓ Θετική αναλογία διδακτικού προσωπικού-μαθητριών
- ✓ Σταδιακή αντικατάσταση της αλληλοδιδασκτικής μεθόδου από τη συνδιδασκτική
- ✓ Λειτουργία νηπιαγωγείου και ελληνικού σχολείου στα περισσότερα παρθεναγωγεία
- ✓ Στα ανώτερα παρθεναγωγεία συμπεριλαμβάνονται όλες οι βαθμίδες γυναικείας εκπαίδευσης

ΤΟ ΖΑΠΠΕΙΟ

- Αρχική ονομασία ήταν *Ανώτατον Ελληνικόν Εκπαιδευτήριον του θήλεος φύλου εν Κωνσταντινουπόλει*, ιδρύθηκε το 1875 και ξεκίνησε τη λειτουργία του στις 22 Σεπτεμβρίου του ίδιου έτους.
- Η πρωτοβουλία για την ίδρυσή του ανήκει στο *Σύλλογο Κυριών υπέρ της Γυναικείας Παιδείσεως*.

Κ. ΖΑΠΠΑΣ (1814–1892)

- Έλληνας επιχειρηματίας, φιλάνθρωπος και εθνικός ευεργέτης
- Γεννήθηκε το 1814 στο υπό οθωμανική διοίκηση Λάμποβο Τεπελενίου (Βόρεια Ήπειρος)
- Επικαρπωτής της «Επιτροπής των Ολυμπίων»
- Μεριμνήσε για την ανέγερση (1874-1888) του καλλιμάρμαρου Ζαππείου Μεγάρου στην Αθήνα

- Με επιδοτήσεις από την προσωπική περιουσία του κτίστηκαν τα πρότυπα Ζάπεια παρθεναγωγεία στην Κωνσταντινούπολη και πολλά άλλα εκπαιδευτήρια στην Ηπείρο και τη Θράκη
- Χορηγήθηκαν υποτροφίες για τη μετεκπαίδευση σπουδαστών στις γεωργικές σχολές της Δυτικής Ευρώπης.
- Πέθανε το 1892 στην πόλη Mantes-la-Jolie της Γαλλίας

ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΚΥΡΙΩΝ ΥΠΕΡ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΕΙΑΣ ΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

- Ιδρύθηκε το 1872 στην Αθήνα και το 1874 στην Κωνσταντινούπολη.
- Σκοπός του Συλλόγου ήταν η προώθηση της εκπαίδευσης των γυναικών με τη δημιουργία σχολείων και παρθεναγωγείων, την έκδοση βιβλίων και την επαγγελματική κατάρτιση των κοριτσιών.
- Η σύσταση του Συλλόγου οφείλεται στην παιδαγωγό Καλλιόπη Κεχαγιά, η οποία διετέλεσε και γραμματέας του.
- «Διοργανισμός του υπέρ της γυναικείας παιδείσεως συλλόγου Κυριών», *Εφημερίς της Κυβερνήσεως*, αρ. φυλ. 22, 15 Ιουνίου 1872.

ΟΙ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΖΑΠΠΕΙΟΥ

- 1875-1885
  - ✓ Ενοικιαζόμενο οίκημα στην περιοχή των Μνηματακίων
- 1885
  - ✓ Μεταστέγαση σε ιδιόκτητο κτήριο στην Πλατεία Σταυροδρομίου
  - ✓ Τελετή των εγκαινίων: 9 Ιουλίου 1885
  - ✓ Νεοκλασική τεχνοτροπία

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

- Ο ιδρυτής διατηρεί τον έλεγχο τήρησης των όρων λειτουργίας του μέσα από ένα αυστηρά ιεραρχημένο διοικητικό μοντέλο εξωτερικής και εσωτερικής διοίκησης.

ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ	ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ
Ιδρυτής	Διευθύντρια
Διοικητικό Συμβούλιο	Υποδιευθύντρια
Επιτροπές	Οικονόμος
Κοσμητεία	Επιμελήτριες

ΜΑΘΗΤΙΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ

- *Τρόφιμες*: μαθήτριες που διαμένουν στο οικοτροφείο.
- *Ημιτρόφιμες*: δικαιούνται ό,τι και οι εσωτερικές πλην της κατοικίας, του πρωινού και βραδινού γεύματος, της μελέτης και των κυριακάτικων ενασχολήσεων.
- *Εξωτερικές*: παρακολουθούν μόνο τις ώρες διδασκαλίας εντός του εκπαιδευτηρίου.
- *Υπότροφες του Ζαπείου και των Κοινοτήτων και Συλλόγων*: περιορισμένες στον αριθμό, διαφορετικές υποχρεώσεις βάσει των υποτροφιών τους.
- *Εξωτερικές δωρεάν διδασκόμενες*: άπορα κορίτσια με μόνη υποχρέωση να διδάξουν όπου τις αποστείλει το Δ.Σ., μετά το πέρας των σπουδών τους.

ΚΥΚΛΟΙ ΣΠΟΥΔΩΝ

- **1875-1879**
  - ✓ Νηπιαγωγείο: 1 έτος
  - ✓ Δημοτικό σχολείο: 4 έτη
  - ✓ Γυμνασιακό τμήμα/ διδασκαλείο: 2 έτη
- **1879-1885**
  - ✓ Νηπιαγωγείο: 2 έτη
  - ✓ Δημοτικό σχολείο: 4 έτη
  - ✓ Γυμνασιακό τμήμα/ διδασκαλείο: 5 έτη
  - ✓ Τμήμα νηπιαγωγικής: 1 έτος

- **1885: ΑΝΑΔΙΑΡΘΡΩΣΗ**
- Νηπιαγωγείο: 3 έτη
- Αστική σχολή: 5 έτη/επαγγελματικό τμήμα: 1 έτος
- Γυμνάσιο: 4 έτη
- Διδασκαλείο: 2 έτη
- Τμήμα νηπιαγωγικής: 1 έτος

Η ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΖΑΠΠΕΙΟΥ ΣΗΜΕΡΑ

- Σχολείο θηλέων μέχρι το 2000/ μετατροπή σε μικτό.
- Δύο εκπαιδευτικές βαθμίδες: πρωτοβάθμια (νηπιαγωγείο, δημοτικό) και δευτεροβάθμια (γυμνάσιο, λύκειο)
- Μαθητές του νηπιαγωγείου και του δημοτικού: αγγλικά, γαλλικά, χρήση ηλεκτρονικών υπολογιστών.

- Μαθητές γυμνασίου και λυκείου: στην ελληνική όλα τα μαθήματα του ελληνικού Υπουργείου Παιδείας και στην τουρκική γλώσσα τα μαθήματα της ιστορίας, της γεωγραφίας και της τουρκικής γραμματικής και γλώσσας.
- Μετά τα πέρας των σπουδών τους έχουν το δικαίωμα εισαγωγής στο Πανεπιστήμιο του Βοσπόρου στην Κωνσταντινούπολη.

Καλλιόπη Κεχαγιά

Βιογραφικό σημείωμα:

- ✓ Γεννήθηκε στα 1839 στην Προύσα της Βιθυνίας.
- ✓ 1850: εγγράφεται στο Παρθεναγωγείο Χιλλ μέχρι με το 1854 και έπειτα παρακολούθησε μαθήματα για δύο χρόνια στο Αρσάκειο.
- ✓ Μεταβαίνει στο Λονδίνο για ένα χρόνο, στο Παρθεναγωγείο Βάλτερ.
- ✓ Επιστροφή στην Αθήνα και εργασία ως δασκάλα αγγλικών στο παρθεναγωγείο.
- ✓ Στα 1859 λαμβάνει το πτυχίο της παιδαγωγού.

27. Καλλιόπη Κεχαγιά

*Κεχαγιά, Κ. Α., δασκάλα,
Βιβλιοθήκη ΙΝΕ/ΕΙΕ.*

Πηγή:

<http://openarchives.gr/view/619979>

- ✓ Στα 1960 λαμβάνει τη θέση της υποδιευθύντριας στο Παρθεναγωγείο Χιλλ.
- ✓ Στα 1865 αναλαμβάνει τη διεύθυνση του παιδαγωγικού μέρους του προγράμματος διδασκαλίας του Παρθεναγωγείου.
- ✓ Το 1867 ιδρύει το «Ελληνικόν Παρθεναγωγείον», μαζί με την Αικατερίνη Λασκαρίδη.
- ✓ Το 1872 ιδρύει τον *Υπέρ της γυναικείας παιδείσεως σύλλογον Κυριών*.

- ✓ Το 1875, η Κεχαγιά καλείται από τον Κωνσταντίνο Ζάππα να διευθύνει στην Κωνσταντινούπολη το «Ζάππειον Παρθεναγωγείον» ως τον Ιούνιο το 1888.
- ✓ Τακτικό μέλος το 1875 του Ελληνικού Φιλολογικού Συλλόγου.
- ✓ Στα επόμενα χρόνια ταξιδεύει στο Παρίσι, το Βερολίνο, το Μόναχο, τη Λειψία, τη Δρέσδη, την Ιταλία, την Αγγλία και την Ελβετία.

- ✓ Σημαντικές στιγμές στις ΗΠΑ είναι η εκφώνηση λόγου σε συνέδρια γυναικών στο Ντιτρόιτ ως επίσημη προσκεκλημένη.
- ✓ Το 1890 ιδρύει και οργανώνει με τη συμβολή του «Συλλόγου Κυριών υπέρ της γυναικείας παιδείσεως» το «Πρότυπον Ελληνικόν Παρθεναγωγείον».
- ✓ Το 1898 η Φιλεκπαιδευτική εταιρεία της αναθέτει τον τιμητικό ρόλο της επόπτριας των σχολείων και των παρθεναγωγείων της.

-
- ✓ Τελευταίες της προσπάθειές ήταν η ενίσχυση στις περιοχές της επαρχίας, της γυναικείας επιχειρηματικότητας.
  - ✓ Απεβίωσε στην Αθήνα το 1905.

Ενδεικτική εργογραφία της Κ. Κεχαγιά

- *Παιδαγωγικαί Μελέται, ήτοι λόγοι εκφωνηθέντες εν τω Ζαπείω κατά την διανομήν των βραβείων, υπό της Καλλιόπης Κεχαγιά, διευθύντριας του Ζαπείου Παρθεναγωγείου, Τύποις Βουτυρά., Εν Κωνσταντινουπόλει 1880.*
- ***Εγκόλπιον Παιδαγωγικόν ή συμβουλαί τινες προς τας αποφοιτώσας Ζαπίδας. Υπό Καλλιόπης Α. Κεχαγιά, Τύποις Βουτυρά., Εν Κωνσταντινουπόλει 1880.***
- «Η Αντιγόνη του Σοφοκλέους» *Ποικίλη Στοά. Έτος ς' (1886), Εκ του τυπογραφείου των καταστημάτων του Ανέστη Κωσταντινίδη, Εν Αθήναις 1886, σ. 95-114.*

- «Όνειρον», *Παρνασσός* , Τεύχος 5, έτος ΙΑ (1888), Αθήνα 1888.
- «Εκ των Ιταλία εντυπώσεων μου», *Παρνασσός*, Τόμος 13, Αρ. 3 (1890) σ.134-146.
- «Το εις Αμερικάν Ταξείδιον μου», *Ποικίλη Στοά*. Έτος δέκατον (1894) , Εν Αθήναις, Τύποις Αλέξανδρου Παπαγεωργίου, 1894, σ.217-255.

Εγκόλπιον παιδαγωγικόν ή συμβουλαί τινες προς τας αποφοιτώσας Ζαππίδας

- Μέρος Α΄
- Α. Περί της εντολής της παιδαγωγού
- Β. Περί της εντολής της Ελληνίδος παιδαγωγού
- Γ. Περί της ανάγκης της ηθικής προπαρασκευής της παιδαγωγού
- Δ. Περί της εν κοινωνία θέσεως της παιδαγωγού
- Ε. Η διδάσκαλος πρέπει να είναι παιδαγωγός
- ΣΤ. Περί των σχέσεων της παιδαγωγού εν ταις επαρχίαις

-
- Ζ. *Περί της θέσεως της στοργής της παιδαγωγού*
  - Η. *Περί των ατομικών σχέσεων και του ατομικού βίου της παιδαγωγού*
  - Θ. *Περί της σχέσεως της παιδαγωγού προς τας αρχάς*

Μέρος Β΄

Κεφάλαιον Ι. *Περί Προγράμματος*

ΙΑ. *Περί Νηπιαγωγείου*

ΙΒ. *Περί Σχολείου*

ΙΓ. *Περί Γυμνασίου*

ΙΔ. *Περί Διδασκαλείου*

ΙΕ. *Περί Διαγωνισμών*

ΙΣΤ. *Περί ποινών και αμοιβών*

ΙΖ. *Περί ξένων γλωσσών*

ΙΗ. *Περί Μουσικής*

ΙΘ. *Περί Εργοχειρών*

Κ. *Περί Ιχνογραφίας και Ζωγραφικής*

ΚΑ. *Περί της εορτής της απονομής των βραβείων και λογοδοσίας*

Εγκόλπιον παιδαγωγικόν ή συμβουλαί τινες προς τας αποφοιτώσας Ζαππίδας

- Μέρος Α΄
- **Πορτραίτο παιδαγωγού**
  - Να κατευθύνει προς την αλήθεια
  - Να έχει σκοπό την ανάπτυξη της ψυχής
  - Να προάγει τη γνώση θετικών γνώσεων και αναγκαίων για τον πρακτικό βίο
- **Ελληνίδα Παιδαγωγός**
  - ✓ Προσανατολισμός προς το χριστιανισμό
  - ✓ Ευσέβεια προς την πατρίδα, διάσωση εθνικών ιδεών και αξιών
  - Καθήκον να καταρτίσει από την αρχή θρησκευτικό, διανοητικό και πρακτικό βίο
- **Ευκρινείς και σκόπιμες γνώσεις**

- Αγαθές πολίτισσες και πιστές στην πατρίδα
- Αναγκαία η παιδαγωγική γνώση – μελέτη μεγάλων παιδαγωγών
- Δύσκολη η δουλειά των διδασκάλων στην επαρχία
  1. Στενή και τακτική σχέση με την εκκλησία
  2. Επίσκεψη στους γονείς
  3. Αγάπη για τη γεωργία
  4. Αγάπη προς την εργασία
  5. Διατήρηση της ιστορίας της πατρίδας

- Λογική ενδυμασία: αρμόζουσα, καλαισθησία, αρμονία χρωμάτων, καλλωπισμός, σεμνή
- Αγάπη προς τις μαθήτριες
- Πεφωτισμένη συνείδηση, ήρεμος, κανονικός κοινωνικός βίος
- Να σέβεται τις εξουσιαστικές αρχές

- Μέρος Β΄
- ✓ Απαραίτητο το πρόγραμμα διδασκαλίας
- ✓ Σημαντική η αγωγή στη νηπιακή ζωή
- ✓ Διαίρεση σε:
  1. Νηπιαγωγείον
  2. Σχολείον
  3. Γυμνάσιον
  4. Πανεπιστήμιον

- ✓ **Μαθήματα Σχολείου:** μελέτη πεζών και ποιητών νέας φιλολογίας, ιστορία, γεωγραφία, φυσικο-ιστορικό μάθημα, θρησκευτική αγωγή, μουσική, οργανική, φωνητική, ιχνογραφία, ζωγραφική.
- ✓ **Μαθήματα Γυμνασίου:** διδαχή αρχαίας Ελληνικής γλώσσας, θρησκευτική διδασκαλία, ιστορία, φυσικομαθηματικά.
- **Σκοπός:** εγκυκλοπαιδική παιδεία, άσκηση μνήμης.

✓ Διδασκαλία

- Ιστορία της παιδαγωγικής.
- Διαφέρει από το Γυμνάσιον: οι μαθήτριες περνούν από θέση του μαθητή στη θέση του δασκάλου.
- ✓ Τα διαγωνίσματα:
  - Βοηθούν στην μνήμη των μαθητών.
  - Τροποποίηση γνώσης προς τις ανάγκες των μαθητών.
  - Πραγματική πορεία διδασκαλίας και μπορεί να τη παρακολουθήσει και ο διευθύνων.
- ✓ Να υπάρχει στοργή προς τις μαθήτριες.

- ✓ Ποινές – Αμοιβές = απαραίτητες – δίκαια αμοιβή – συναίσθηση για τιμωρία.
- ✓ Γνώση ξένων γλωσσών – επαφή με Ευρωπαϊκό κόσμο.
- ✓ Η Μουσική: διαπλαστικό προϊόν για την ανθρώπινη μορφή.
- ✓ Εργογραφία, Ιχνογραφία = γνώσεις για τη γυναίκα.
- ✓ Ιχνογραφία – Ζωγραφική = ένδειξη ηθικού βίου, αποκάλυψη ψυχής.
- ✓ Απονομή βραβείων = καθήκον προς την κοινωνία και τους γονείς.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΑ

- ❖ Η αρχική παραδοσιακή άρνηση για την εκπαίδευση της γυναίκας γίνεται ανοχή και νομιμοποίηση
- ❖ Περίοδοι της γυναικείας εκπαίδευσης: 1840-1870 1870-1900

Το Ζάππειο:

- ✓ ταξικός χαρακτήρας
- ✓ ικανοποίηση των εθνικών αναγκών
- ✓ πολυκλαδικότητα, ευρύτητα μαθημάτων, επιμελής ανανέωση προγραμμάτων σπουδών
- ✓ επαγγελματική εκπαίδευση γυναικών
- ✓ τομέας της εκπαίδευσης των εκπαιδευτικών: διαχωρισμός από τη μέση βαθμίδα/ εσωτερικός διαχωρισμός

Παιδαγωγός

- κατεύθυνση προς την αλήθεια
- Χριστιανική γνώση
- Αγάπη για την πατρίδα
- Αγάπη προς τις μαθήτριες

Σύστημα εκπαίδευσης

- κατά το πρότυπο του Ζάππειου
- Διαίρεση σε: Νηπιαγωγείο, Σχολείον, Γυμνάσιον και Πανεπιστήμιον

Βιβλιογραφία

- Βουτυρά, Σ., 1925. *Καλλιόπη Κεχαγιά, 1839-1905*. Εν Αθήναις: τυπογραφείον «ΕΣΤΙΑ».
- Δαλακούρα, Κ., 2008. *Η εκπαίδευση των γυναικών στις ελληνικές κοινότητες της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας: Κοινωνικοποίηση στα πρότυπα της πατριαρχίας και του εθνικισμού (19ος αιώνας-1922)*, Τεκμήρια-Μελέτες Ιστορίας Νεοελληνικής Εκπαίδευσης, αρ. 27. Αθήνα: Gutenberg.

- Ζιώγου-Καραστεργίου, Σ., 1986. *Η Μέση Εκπαίδευση των κοριτσιών στην Ελλάδα(1830-1893)*. Αθήνα: ΙΑΕΝ-ΓΓΝΓ, αρ. 2.
- Ξυνογαλά, Θ., 2011. *Η παιδαγωγός Καλλιόπη Κεχαγιά (1839-1905). Προσεγγίσεις στη ζωή και το έργο της*, (διπλωματική εργασία). Θεσσαλονίκη: Διατμηματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών, Τμήμα Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής.
- Reble, A., 2010. *Ιστορία της Παιδαγωγικής*, μτφρ. Θεοφ. Δ. Χατζηστεφανίδης, Σ. Θ. Χατζηστεφανίδου-Πολυζώη. Αθήνα: Δημ. Ν. Παπαδήμα.

-
- Τερζής, Ν., 2010. *Μελέτη της εκπαίδευσης του Νεοελληνισμού: πριν από το κράτος- έξω από το κράτος- στο κράτος*. Αθήνα: Αφοί Κυριακίδη.
  - Φουρναράκη, Ε., 1987. *Εκπαίδευση και αγωγή των κοριτσιών. Ελληνικοί προβληματισμοί (1830-1910). Ένα ανθολόγιο*. Αθήνα: ΙΑΕΝ-ΓΓΝΓ.

Τέλος Ενότητας

Επεξεργασία: Μαρία Κοντοβά
Θεσσαλονίκη, Εαρινό Εξάμηνο 2014

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

